

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 215/06-7

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. júna 2006 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. P. P., P. zastúpeného advokátkou JUDr. K. D., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd opatrením Špeciálneho súdu v Pezinku sp. zn. PK 2 Tš 15/05 z 20. februára 2006 o ustanovení náhradného obhajcu a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. P. P. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 4. apríla 2006 doručené podanie JUDr. P. P., P. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. K. D., K., ktoré bolo označené ako „*Ústavná sťažnosť proti porušeniu základného práva priznaného článkom 47 ods. 2 Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. v znení zmien a doplnkov (ďalej len ako Ústava SR) a Dohovoru o ochrane ľudských práv v konaní na Špeciálnom súde v Pezinku, sp. zn. PK 2 Tš 15/05*“. Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že

sťažovateľ namieta porušenie jeho základného práva podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) opatrením Špeciálneho súdu v Pezinku (ďalej len „špeciálny súd“) sp. zn. PK 2 Tš 15/ 05 o ustanovení náhradného obhajcu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného uviedol:

„K porušeniu môjho práva s tým, že každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, i inými štátnymi orgánmi od začiatku konania priznaného článkom 47 ods. 2 Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. a dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní pred Špeciálnym súdom bolo vydané opatrenie:

V zmysle § 40a ods. 1 zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov účinného do 31. 12. 2005 súd obvinenému: JUDr. P. P., ... advokát, ustanovuje náhradného obhajcu JUDr. M. H., advokátku, B., pretože je dôvodná obava, že by mohlo byť zmarené hlavné pojednávanie, alebo verejné zasadnutie pre neprítomnosť ustanoveného alebo zvoleného obhajcu.

Špeciálny súd určil 1. hlavné pojednávanie na termín 8. 12. 2006, na toto pojednávanie nedoručil predvolanie advokátke, 2. hlavné pojednávanie bolo určené na 14. 2. 2006, na toto pojednávanie sa riadne ospravedlnila advokátka JUDr. D. z dôvodu riadnej dovolenky s tým, že má zaplatený lyžiarsky zájazd, 3. hlavné pojednávanie bolo určené na termín 22. 3. 2006, ktorý termín mne z neznámych dôvodov súd zrušil, 4. hlavné pojednávanie je určené na termín 20. 4. 2006, k čomu advokátka oznámila súdu, že na pojednávanie sa dostaví.

Podľa článku 47 ods. 2, Ústavného zákona č. 460/1992 Zb., každý má nárok na právnu pomoc v konaní pred súdmi, i inými štátnymi orgánmi od začiatku konania. Podľa § 20 ods. 1, zák. č. 583/2003 Z. z. zák. - o advokácii, každý má právo na poskytnutie právnych služieb a môže o ne požiadať ktoréhokoľvek advokáta. Z čl. 6 ods. 3 písm. c. Európskeho dohovoru vyplýva, že obvinený má právo:

- *sa obhajovať osobne*
- *právo obhajovať sa pomocou obhajcu podľa vlastného výberu*
- *právo na zaplatenie obhajcu, pokiaľ nemá prostriedky a ak si to vyžadujú záujmy spravodlivosti.*

Trestné konanie začalo uznesením z 15. 7. 2004 o začatí trestného stíhania. Od tejto doby až do 30. 9. 2004 advokátka provokatérka JUDr. M. formou rôznych lstivých dôvodov a rôznych čiastok odo mňa chcela, aby som jej vyplatil peniaze. Ja som jej na jej požiadanie vyplatil sumu 30. 000,- Sk, pričom chcela ďalšie peniaze, na čo som jej povedal, že žiadne ďalšie peniaze nedostane, čo bolo 30. 9. 2004, kedy následne ma zaistili policajti. V spojení so zaistením a návrhom na väzbu som si zvolil advokátku JUDr. K. D., ktorá ma permanentne zastupuje dodnes. Na pojednávaní dňa 8. 12. 2004 chcel sudca pojednávať bez môjho zvoleného advokáta, na čo som dôrazne žiadal, že nesúhlasím s tým, aby sudca pojednával bez môjho zvoleného advokáta, na čo som dal aj sťažnosť predsedovi súdu. Predseda súdu mi oznámil, že hlavné pojednávanie nie je podmienené prítomnosťou obhajcu, ale sudca po mojom vyjadrení rešpektoval právo na obhajobu zvoleným advokátom a v pojednávaní nepokračoval.

Napriek vyjadreniu predsedu súdu, sudca moje právo deklarované ústavou, európskym dohovorom, zákonom o advokácii, ale i predsedom súdu nerešpektuje a ustanovil mi náhradného advokáta JUDr. M. H., ktorého nepoznám, nedôverujem jej a neviem či náhodou menovaná advokátka nie je v priateľskom vzťahu s mjr. S. – policajtom, na ktorého som písal sťažnosti pre nezákonné postupy, (dal som na neho trestné oznámenie), na ktorého mám podozrenie, že celú vec proti mojej osobe zosnoval, advokátkou agentkou provokatérkou JUDr. M. M., (ktorá sa beztrestne v mojej veci vyhráža inému svedkovi zabitím) resp. inými osobami, ktoré konali voči mojej osobe účelove, resp. zaujate.

Sudca vôbec nezdôvodnil svoj postup v predmetnom opatrení – rozhodnutí. Naopak, čo nie je prvý krát použil úplne iné ustanovenia zákona, ako píše, keď uvádza, že obhajca má nárok na odmenu hotových nákladov v spojení s ust. § 151 ods. 2, 3 Tr. Por. Uvedené ustanovenie hovorí o odborných konzultantoch. Na pojednávanie svedka S., ktorému sa advokátka M. vyhráža zabitím, je predvolaný v mojej veci podľa ust. § 250 a nasl., pričom ja som trestne stíhaný v zmysle ust. § 161 ods. 1, 3 Tr. Zák.

Moja advokátka sa vždy riadne a včas dostavovala na úkony či polície, prokuratúry. Pokiaľ ide o súdne konanie na toto sa riadne ospravedlnila. Teda niet právneho titulu na ustanovenie náhradného advokáta.

Proti vyššie uvedenému opatreniu sudcu nie je možné podať opravný prostriedok. Rozhodnutie je konečné. Napriek tomu som napísal sudcovi, že s uvedeným nesúhlasím, lebo mám zvoleného advokáta.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„... Základné právo sťažovateľa JUDr. P. P... na neustanovenie náhradného obhajcu, podľa článku 47 ods. 2, Ústavného zákona č. 460/1992 Zb a čl. 6 ods. 3 písm. c. Európskeho dohovoru v konaní pred Špeciálnym súdom v pezinku, č. k. PK 2 Tš 15/05 bolo porušené.

Špeciálnemu súdu v Pezinku prikazuje konať bez náhradného obhajcu.

Ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané zadosťučinenie v sume 50.000,- Sk, ktoré je povinný Špeciálny súd vyplatiť do 2 mesiacov odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.

Porušovateľ je povinný sťažovateľovi nahradiť trovy súdneho konania.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd.

Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na svojom neverejnom zasadnutí, pričom zisťoval, či neexistujú

dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 tohto zákona. Podľa uvedeného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy, alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré sťažovateľ označil, či už pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (III. ÚS 206/03, II. ÚS 77/04): inými slovami, ak sťažovateľ namietne také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu očividne nemohlo nastať (napr. II. ÚS 222/03, IV. ÚS 55/04, III. ÚS 56/05).

K namietanému porušeniu čl. 47 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru

Sťažovateľ namieta porušenie jeho základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru opatrením špeciálneho súdu sp. zn. PK 2 Tš 15/05 tvrdiac, že porušené bolo jeho „základné právo na neustanovenie náhradného obhajcu“.

Vychádza aj z toho, že proti namietanému opatreniu sp. zn. PK 2 Tš 15/05 nie je možné podať opravný prostriedok a že toto rozhodnutie je konečné. Napriek tomu podaním doručeným špeciálnemu súdu 27. marca 2006 sťažovateľ vyslovil písomný nesúhlas s určením náhradného obhajcu, advokátky JUDr. M. H., a vzápätí sa obrátil so sťažnosťou na ústavný súd.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy „Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.“

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru

„Každý kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: (...)

c) obhajovať sa osobne alebo za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu alebo, ak nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby mu bol poskytnutý bezplatne, ak to vyžadujú záujmy spravodlivosti“.

Podľa § 40a ods. 1 Trestného poriadku „Ak je dôvodná obava, že by mohlo byť zmarené hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie pre neprítomnosť zvoleného obhajcu alebo ustanoveného obhajcu, môže byť obvinenému popri zvolenom alebo ustanovenom obhajcovi ustanovený náhradný obhajca“.

Z § 40a ods. 2 Trestného poriadku vyplýva: „Náhradný obhajca má rovnaké práva a povinnosti ako obhajca zvolený alebo ustanovený; na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí ich však môže vykonávať iba v prípade neúčasti zvoleného alebo ustanoveného obhajcu.“

Ustanovenia § 38 až 40 Trestného poriadku sa v zmysle ods. 3 tohto ustanovenia na náhradného obhajcu vzťahujú primerane.

Ústavný súd uvádza, že právnou pomocou sa rozumie predovšetkým profesionálna právna pomoc poskytovaná osobami, ktoré sú podľa zákona oprávnené poskytovať ju ako súčasť svojho povolania. Základné právo na právnú pomoc vychádza zo zodpovedajúcej verejnoprávnej povinnosti orgánov uvedených v čl. 47 ods. 2 ústavy - nebrániť účastníkovi konania v tom, aby v konaní využíval právnú pomoc. Žiadny z uvedených orgánov nesmie brániť oprávnenému (ustanovenému, zvolenému) právnomu zástupcovi (obhajcovi) poskytujúcemu právnú pomoc, aby sa zúčastňoval konania, aby konal v mene zastúpeného (obvineného).

Inštitút náhradného obhajcu je osobitný inštitút trestného práva procesného, ktorý súvisí so vznikom situácie, v ktorej dochádza k snahe o marenie účelu trestného konania zo

strany obvineného ako jednej z procesných strán. Za plnenie povinností náhradný obhajca nezodpovedá súdu ako orgánu verejnej moci, ale obhajovanému, prípadne orgánu, ktorému je disciplinárne podriadený (advokátska komora).

Napadnuté rozhodnutie špeciálneho súdu z 20. februára 2006, ktorým tento súd ustanovil sťažovateľovi náhradného obhajcu, sa vzťahuje na otázku uplatnenia sudcovského uváženia v medziach zákona (§ 40a ods. 1 a 2 Trestného poriadku) v súvislosti s možnosťou ustanoviť zástupcu v konaní pred súdom na základe rozhodnutia (opatrenia) toho súdu, ktorý vo veci koná. V danom prípade nejde o povinné zastúpenie, ale o posúdenie situácie vyplývajúcej z dôvodnej obavy, že *„by mohlo byť zmarené hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie pre neprítomnosť ustanoveného alebo zvoleného obhajcu“*, ak sú splnené ustanovené zákonné predpoklady.

Pokiaľ ide o práva zaručené obvinenému v čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, t. j. tri relatívne samostatné práva obvineného:

- právo obhajovať sa osobne, alebo
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo
- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ak obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú si to záujmy spravodlivosti,

aj tie podliehajú určitým obmedzeniam. Dôležité je, aby obvinený mal v konaní ako celku právo na právnu pomoc vyžadované týmto článkom dohovoru, pričom nemá neobmedzenú možnosť výberu medzi možnosťou obhajovať sa sám a právom na obhajobu pomocou obhajcu. Právo na výber medzi jednotlivými alternatívami má obvinený a nie štát. Ustanovenie obhajcu z úradnej moci aj proti vôli obvineného však nie je v rozpore s dohovorom, ak si to vyžadujú záujmy spravodlivosti. Je preto primerané a spravodlivé, aby riadny výkon súdnictva nebol ohrozovaný takými okolnosťami, ktoré samotný štát ako procesná strana nemôže ovplyvniť. Sem spadajú nielen snahy obvineného vyhnúť sa dôsledkom spojeným s trestným stíhaním, t. j. konanie nesúce znaky procesnej obštrukcie, ale aj snahy sledujúce mimoprocesné ciele. Takýmto javom, ktoré na úkor štátu ako procesnej strany zreteľne vybočujú z ústavne chránených procesných zásad, ako aj z rámca štátu ako právneho štátu je však potrebné čeliť.

Ustanovením náhradného obhajcu na základe opatrenia v trestnom konaní v medziach upraveného zákonného sudcovského uváženia všeobecný súd nemôže porušiť základné právo sťažovateľa na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru. K porušeniu uvedeného základného práva by mohlo dôjsť vtedy, ak by náhradný obhajca vykonával svoje práva a povinnosti obhajcu v trestnom konaní aj v prípade účasti ustanoveného alebo zvoleného obhajcu na verejnom zasadnutí alebo na hlavnom pojednávaní, k čomu však podľa obsahu sťažnosti sťažovateľa v namietanom konaní špeciálneho súdu nedošlo.

V danej súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že postup súdneho orgánu (v tomto prípade špeciálneho súdu), ktorý koná v súlade s procesnoprávnymi predpismi konania v trestnoprávnej veci (§ 40a ods. 1 a 2 Trestného poriadku) nie je možné považovať za porušenie základného práva alebo slobody fyzickej osoby ako účastníka súdneho konania podľa čl. 46 až 50 ústavy (I. ÚS 6/97).

Ústavný súd konštatuje, vzhľadom na námietky sťažovateľa uvedené v sťažnosti, v uvedenom prípade smerujúce k namietaniu porušenia „základného práva na neustanovenie náhradného obhajcu“, že ich obsah nemá takú spojitosť s obsahom základného práva podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru, ktorej reálnosť by bolo možné posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

Ústavný súd na základe predchádzajúcich úvah sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2006

